

פרשת נח

"בכח" מול "בפועל"

שבת פרשת בראשית מאחורינו. השבת שמשפיעה על השנה כולה, שמהווה את המעבר מרוממות החגים וקדושתם אל שגרת ימות החולין, ונותנת לנו את הכח להאציל עליהם מקדושת החודש כולו. אולם גם שבת פרשת נח מהווה "שבת כללית" עם אבן בוחן לכל השנה: אם שבת בראשית כוללת את עבודת כל השנה "בכוח", הרי לאחר שעבר שבוע שלם של עבודה בענייני תורה ומצוות בעולם, שבת פרשת נח היא השבת הכללית "בפועל", בה אנו בודקים את מה שעברנו, והיא המהווה את "אבן הבוחן" לעבודת השנה כולה.

הדבר בא לידי ביטוי גם בתוכן פרשיות אלו: בבראשית - שלימות העולם כפי שנברא על ידי הקב"ה, כמו שהוא מצד הכוונה העליונה. לעולם כזה אין זכות קיום אם הוא יורד ממדרגתו. ובאמת בסוף פרשת בראשית מסופר שכאשר ה' ראה את רעת בני האדם, ניחם על הבריאה, והחליט למחות את העולם. לעומת זאת, בפרשת נח, באה לידי ביטוי שלימות העולם כפי שהוא מצד עצמו, כולל את עבודת האדם, מה שנותן את הכח לברר ולזכך אותו גם ממדרגות נמוכות על ידי עבודת התשובה. ואכן בפרשת נח מסופר איך ה' כורת ברית עם נח באמצעות אות הקשת המבטאת את הברית על קיום העולם גם במצבים של חטא וכדומה.

אם כן, פרשת בראשית היא ה"בכוח" (כמו שיכול להיות הכי טוב...) ופרשת נח היא ה"בפועל" (איך אנחנו עוברים בשטח את מבחני העולם...).

שם אלוקים ושם הויה

אנו מכירים מספר דרכים לכתוב ולבטא את שמו של הקב"ה. לכל שם כזה יש משמעות מסוימת, המורה על התגלות אחרת ומידה אחרת של הקב"ה. ולמשל:

שם אלוקים – מבטא בין היתר צמצום, הגבלה, והתגלות מוסווית של ה'. ואכן הגימטרייה של אלוקים היא 86 (אלוקים כפי שהוא נכתב, באות ה) בדיוק כמו הגימטרייה של המילה "הטבע". "אכן אתה אל-מסתתר". הטבע כולו הוא אלוקות מוסתרת.

לעומת זאת שם הויה (י-ה-ו-ה) מבטא מדרגה גבוהה יותר באלוקות. התגלות שלמעלה משם אלוקים, דרגה שכיום מכוסה כמעט לגמרי מעינינו, ותתגלה בשלמותה לעתיד לבוא. (אם כי בדרגה זו ישנן התגלויות שונות - כפי ששם הויה מתעלם בשם אלוקים, כפי שהוא מעלה את שם אלוקים וכו')

אז מה זה שייך אלינו?

בתיאור בריאת העולם בפרשת בראשית מוזכר כל הזמן שם "אלוקים" דווקא, כיון שבריאת העולם היא על ידי שם אלוקים - דרגת האלוקות השייכת לעולם, אלוקות בהסתתר. (ובפעם היחידה בה מוזכר שם הויה בבריאת העולם - מדובר על האופן בו שם הויה מתלבש ומתעלם בשם אלוקים. כך שההתגלות בפועל לנבראים בסופו של דבר היא מדרגת אלוקים בלבד).

לעומת זאת אצל נח כתוב "ונח מצא חן בעיני הויה", דבר המלמד על התגלות שם הויה שלמעלה מהעולם - בתוך העולם שנברא בשם אלוקים.

דבר זה מתבטא גם בפרשת "לך לך": כפל המילה "לך-לך" מורה על הליכה ועליה אמיתית, באין ערוך ל"מקום" הקודם שלנו. ועל ידי דבר זה, העבודה בפועל בקיום תורה ומצוות בעולם מתוך התאחדות עם הקב"ה, מתגלה בעולם דרגת אלוקות גבוהה יותר ויותר. הויה שלמעלה ומעלה את האלוקות.

בואו נעשה חשבון צדק

נו, אז אם עבר בדיוק שבוע שלם של עבודה בפועל, הגיע הזמן לעשות חשבון-צדק, ולראות איפה בדיוק אנו אוחזים - בעיקר בנושא הזה של גילוי אלוקות בעולם על ידי מעשינו. בקשר ליהודי אחר אנחנו יכולים לומר ש"כל ישראל בחזקת כשרות", אבל לא בנוגע לעצמנו! בנוגע לעצמנו עלינו לבדוק כראוי כל מעשה ומחשבה שלנו, ולתקן את מה שצריך; בין אדם לחברו, ובין אדם למקום.

יש שני אופנים שונים לעשות חשבון זה: כשאנו מתחילים לעשות את החשבון, הרי אנו בתוך הפרטים הקטנים – ובמילא במצב של צמצום, מדידה והגבלה, שם אלוקים. דרך נוספת לעשות תשובה היא דרך של שם הויה: להתעלות! להיות מונחים לגמרי בתורה ותפילה, וממילא מעט אור דוחה הרבה מן החושך. אך בדרך זו לא מודגש תיקון העניינים הפרטיים הדורשים תיקון. אם כן המושלם ביותר הוא שילוב של 2 הדרכים, "הויה הוא האלוקים": לעשות חשבון צדק של כל פרט, אך לא מתוך מרירות ועצבות חלילה, אלא מתוך תנועה של שמחה, התעלות והתחזקות המתקנת את הטעון תיקון.

דבר זה גורם שהתשובה היא מתוך הכרה שכל כוונת הירידה למצב הדורש תיקון היא על מנת להגיע לשלמות הנעשית על ידי התשובה, וממילא-כל החשבון צדק וההתעלות נעשים מתוך רגש של שמחה ועונג, ובפרט שבאים מחודש תשרי המרובה במועדות ואפילו עוד לא התרגלנו לומר שוב תחנון.

אל תערבבו את שני הסוגים!

האמת היא שחשבון צדק אמיתי עד השורש מוביל בהכרח למסקנה ברורה וחד משמעית: תיכף ומיד צריכה לבוא הגאולה האמיתית והשלמה בפועל ממש!

הרי (כפי שאמר האדמו"ר הקודם, רבי יוסף יצחק): כבר סיימנו את כל העניינים שקבע הקב"ה על מנת שיתגלה משיח בפועל. לא רק את כללות העבודה שהוטלה על עם ישראל להיעשות בגלות, אלא אף סוג הכנה כזה שניתן להגדיר אותו כ"צחצוח הכפתורים" האחרונים לקראת המסדר. ובאמת, אין כל הסבר וביאור על עיכוב הגאולה.

אמנם כשאנו מסתכלים על עצמנו, מן הסתם בהחלט נמצא בעצמנו מה יש לתקן ולשפר, אולם אלו עניינים פרטיים של האדם כפרט! מה שהוטל על עם ישראל ככלל - כ"קומה אחת שלמה" - הושלם כבר לחלוטין. הדבר דומה לאדם בריא, שיש לו איזה מיחוש או איזה חולי קל וחיצוני באיבר מסוים. ברור שמטפלים גם בכך, אולם לא נאמר שהאדם הזה הוא "חולה" חלילה. וידיעת הדבר מוסיפה גם בתיקון הפרטים בקלות ובמהירות ומתוך שמחה. אם כן, הרי עתה בוודאי ובוודאי שכבר כלו כל הקיצין, וכבר עשו תשובה, **ועכשיו אין הדבר תלוי אלא במשיח עצמו!**

"שהם עתידים להתחדש כמותה"

בפרשתנו, לאחר המבול, מבטיח ה' על קביעות ותמידיות מהלך השמש והירח - "יומם ולילה לא ישבותו". דבר הכולל גם את התחדשות הלבנה מדי חודש בחדשו. שעל כך מברכים את הברכה המיוחדת בקידוש לבנה. התמעטות הלבנה במחצית השניה של החודש מרמזת על כללות מעשינו ועבודתנו בזמן הגלות, ועל ידי זה באים להתחדשותה, המרמזת על הגאולה האמיתית והשלמה.

אחד ממפרשי הגמרא מסביר את ההשוואה בין קידוש לבנה לגאולה ולקבלת השכינה במילים אלו: "לפי שישראל בגלות אין זוכין לראות פני שכינה ורחוקה מקבלתה, אבל חידוש הלבנה הוא סימן לישראל שהם עתידים להתחדש כמותה לפאר ליוצרים לקיבול פני שכינה .. ולזה כשאנו מברכין על החודש בזמנו, שהוא סימן שאנו עתידין להתחדש כמותה, הרי אנו כאילו מקבלין פני השכינה".

זו גם אחת מהסיבות שאנו אומרים בקידוש לבנה "דוד מלך ישראל חי וקיים" - משום שמלכותו נמשלה ללבנה, ועתידה להתחדש כמותה. ולכן גם רוקדים ושמחים בקידוש החודש כמו בשמחת נישואין, כפי שכותב הרמ"א בשולחן ערוך, ומקפידים על בגדי שבת וכו'.

לכן, כשנמצאים בסיום השבוע הראשון של העבודה בעולם בשנה זו, ובאים למסקנה שאין הדבר תלוי **אלא במשיח עצמו** - צריך הדבר להתבטא בתוספת זהירות והידור בקידוש לבנה: בבגדים חשובים ונאים, ברחוב, וברוב עם הדרת מלך, כולל זהירות בנוגע לזמן קידוש לבנה, ועוד ועיקר: קידוש לבנה מתוך כוונה מיוחדת למהר ולזרז ולפעול תיכף ומיד ביאת דוד מלכא משיחא, על ידי ההוספה בדרישה ובקשה על הגאולה, כסיום וחותם קידוש לבנה: "**ובקשו את ה' אלוקיהם ואת דוד מלכם אמן**".

אין הדבר תלוי אלא במשיח צדקנו עצמו! (מדברי הרבי בשיחה)

לאחרי שכבר נשלם החודש הראשון של השנה, שכולל את כל השנה כולה, ועומדים בשבת הראשונה לשלמות העבודה בעולם, (שבזה מודגש כללות עניין השבת שקשור עם הגאולה), ומתכוננים לקריאה בתורה "לך לך גו' אל הארץ אשר אראך", צווי ונתינת כח לכל אחד ואחת מישראל ולכלל ישראל ללכת מהגלות אל הגאולה, הרי בוודאי ובוודאי שכבר כלו כל הקיצין, וכבר עשו תשובה, **ועכשיו אין הדבר תלוי אלא במשיח עצמו!**

"המעשה הוא העיקר" - ההוראות לפועל המובאות בשיחה כולה:

לערוך את חשבון הנפש מהשבוע הראשון של ימי החולין ולקבל החלטות טובות מתוך שמחה.

להגיע למסקנה כי הכל כבר מושלם לקראת הגאולה ואין הדבר תלוי אלא במשיח עצמו.

להדר בקידוש לבנה - בבגדים נאים, ברחוב, ברוב עם, ובשמחה.

להקפיד גם על זמן קידוש לבנה (כל מקום לפי מנהגו).

והעיקר - קידוש לבנה מתוך כוונה מיוחדת לזרז ולפעול מיד את ביאת משיח תיכף ומיד ממש, על ידי

הוספה בדרישה ובקשה על הגאולה - "**ובקשו את ה' אלוקיהם ואת דוד מלכם אמן**".